

deo, cur Pererius, lib. 4, in Genes., quæst. 2, factum est, ut et Deus ipse talem legem ferendo de hoc præcepto dixerit, incertum esse, et inexplicabile, an si status innocentiae permanisset, posteri Adæ illa lege obligandi essent. Cum enim in tali obligatione nulla sit difficultas, et ex tenore verborum lex illa quoad utramque partem perpetua sit, non video rationem dubitandi de illa obligatione. Præser-tim, quia illud, ut dixi, non fuit præceptum personale: fuit ergo lex data humanae naturæ: de ratione autem legis est perpetuitas. Item ratio legis, nimirum protestatio divinæ subjectionis, et obedientiæ perpetua erat, et non minus filiis, quam parentibus conveniens. Atque hoc magis ex sequenti punto explicabitur.

18. *An præceptum illud incluserit pactum Dei cum Adamo.* — Quinto ergo loco explicandum proposuimus, an lex illa peculiare pactum inter Deum, et humanum genus incluserit. Ut autem dubium intelligatur, oportet advertere, Adamum duobus modis considerari posse, uno modo ut particularem personam, alio modo ut caput totius humani generis, prout in eo virtute continebatur, unde duobus modis potuit illa lege obligari, scilicet, vel per se tantum, vel etiam pro tota posteritate. De priori ergo obligatione non est dubium, quia in ipsis verbis Dei satis explicata est, ut optime Athanasius, lib. de Incarn. Verbi, circa princip., in tomo 1, per modum pacti inter Deum, et primos homines illam obligationem declarat, dicens: *Introduxit eos in suum Paradisum, edictumque præscripsit, ut si gratiam illam conservarent, probique permanerent fruerentur in Paradiso hilarissima vita, præter id, quod ipsis in cœlo immortaliter destinatum erat: sin autem prævaricationem facerent, cognoscerent se morituros*, etc. Verumtamen quoad hanc partem, præter ipsam legem non fuit necessarium speciale pactum, quia ipsa lex semel posita ex natura sua illam obligationem induxit in personam, circa quam lata est, nec requirebat consensum Adæ, ut illum obligaret. Unde addita comminatione: *In quacumque die comederis, etc.*, per illam satis explicatur beneficium immortalitatis (sub quo aliæ prærogatiæ justitiae originalis comprehenduntur), sub illa conditione servandi prædictam legem, primis hominibus datum esse quoad conservationem, seu perpetuitatem suam. Et ideo lex illa per modum pacti explicatur, et pactum vocatur, non quia fuerit formale pactum, cuius obligatio utriusque partis consensum prærequirit, sed quia ex efficacia divinæ voluntatis

manserit, et homo etiam ad conditionem acceptandam, legemque observandam obligatus fuerit, et pœnæ obnoxius, si legem transgredieretur. Atque hoc modo lex illa ex natura sua et sine novo pacto etiam personam Evæ obligavit, nam est eadem ratio. Et similiter obligaret singulos filios, seu posteros Adæ in propriis personis, si Adamo non peccante in statu innocentiae nascerentur: nam quicumque illorum illam legem transgredieretur, in persona sua incurreret comminationem illam, *in quacumque die, etc.*, (nam ut diximus in præcedenti puncto) illa lex ita lata est, ut in omni tempore duratura, et ad omnes personas futuras in illo statu si duraret, locuta esset.

19. *Altera pars dubii an solo ipso præcepto, an potius ex addito novo pacto, posteri Adami in ipso capite fuerint obligati.* — Nihilominus difficultas superest de alio modo obligandi Adam per illam legem non solum ut erat persona particularis, sed etiam ut caput totius naturæ, et consequenter obligando posteros ejus, non solum ut futuros in propriis personis, et quasi successores, sive unumquemque suo tempore, sed etiam eos omnes, ut in Adamo contentos simul cum ipso obligando. Nam hoc genus obligationis in lege illa omnes catholici agnoscent ex illo Pauli ad Rom. 5: *Omnes in Adam peccaverunt*. Nam si omnes peccaverunt in Adam, omnes egerunt contra præceptum: ergo omnes obligavit præceptum, quia nemo peccat contra præceptum, quo non obligatur, ac proinde cum eadem proportione debuerunt omnes posteri Adæ in suo parente obligari, qua in illo peccarunt. De hac ergo obligatione merito dubitatur, quomodo ex illo præcepto oriri potuerit, an scilicet ex vi præcepti, vel ex peculiari pacto Dei.

20. *Prima sententia Soti negans.* — De qua re duæ sunt sententiae. Prima simpliciter negat peculiare pactum, sed ex vi solius præcepti obligationem illam Adamo, et toti ejus posteritati in ipso fuisse impositam. Ita tenet Soto, lib. 1, de Natur. et Grat., cap. 10, cum quo sentire videtur Vasquez 1, 2, disp. 133, cap. 1, quamvis nomine *pacti* interdum utatur. Fundamentum Soti est, quia tale pactum videtur fabulosum cum nulla auctoritate nitatur, neque ulla sit necessitas talis pacti. Primum probatur, quia Gen. 3, solum fit mentio præcepti prohibentis esum ligni vitæ, et comminationis pœnæ, in quibus nullum pactum includitur. Neque etiam necessarium fuit (ut in

altera parte sumpsimus), quia ad præcepti obligacionem non erat necessarius Adæ consensus, ut supra dixi, quod non minus verum est quoad obligationem totius naturæ in Adamo, quam quoad omnem singularum personarum in seipsis. Et similiter ad incurriendum reatum pœnæ voluntas Dei comminantis illam, etiam consensu totius naturæ per voluntatem Adæ non præcesserit, satis erat: ergo nullo titulo necessarium fuit tale pactum.

21. *Secunda sententia affirmans.* — Secunda opinio est, obligationem illam ex peculiari pacto inter Deum, et genus humanum provenisse. Hanc docuit Catherinus, opusc. de Peccat. origin., cap. 8, et eam defendit late Salmeron, super ad Rom. 5, disp. 45, in fin., ubi refert eumdem Soto super epist. ad Romanos, hoc pactum agnovisse. Et in ejus probatione adducit illud Eccles. 15: *Deus ab initio constituit hominem, etc., adjecit mandata, et præcepta sua, si volueris mandata servare, conservabunt te, et in perpetuum fidem placitam facere.* Quod verbum ultimum ita exponit. *Si quod sponte placuit promittere, paciscendo servaveris.* Addit etiam illud Eccles. 17: *Testamentum aeternum constituit cum illis*, quia nomine *testamentum* pactum significatur, juxta usum Scripturæ, et proprietatem vocis Hebraicæ berith. Tertio adducit illud Gen. 17: *Masculus, cuius præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur, etc., quia pactum meum irritum fecit*, quod de pacto cum Adamo initio exponit Augustinus, lib. 2, de Nuptiis, cap. 11, et alibi sepe. Quarto de eodem pacto exponit illud Osee 6: *Ipsi autem sicut Adam prævaricali sunt pactum meum, ibi prævaricati sunt in me*, et adducit ibi Hieronymum. Denique adducit rationes, quas statim expendemus.

22. *Prima propositio.* — Verumtamen utraque sententia in aliquo sensu vera est, et si in eodem sensu altera contradicat, non est admittenda. Quod, ut explicem, dico primo, ad prædictam vim obligandi Adamum per tale præceptum, et in eo totam naturam, tanquam in capite, cuius voluntas totius posteritatis arbitrio moraliter reputaretur, necessaria fuit institutio ex peculiari Dei voluntate, neque ex vi solius legis præcise spectatæ communitatii hominum imponi potuisse. Hanc assertionem non negaret Soto, ut existimo, nam expresse requirit Dei voluntatem. Et illam recte declarat Vasquez 1, 2, disp. 132, cap. 9. Et probatur primo, quia ex natura rei lex data parentibus, etiamsi detur ut vera lex, et perpetuo duratura, non obligat ullo modo filios, donec

cessarium consensum Adæ etiam ut capit is continentis in virtute totam posteritatem. Unde si nomine pacti in rigore, et proprietate significetur illud vinculum, quod ex formalis consensu duorum oritur, ac pendet, non intercessit tale pactum, nec ad prædictam obligationem necessarium fuit. In hoc sensu loquitur prior sententia, et in eodem ejus ratione sufficienter probatur. Quia voluntas Dei per se est sufficiens ad inducendam omnem obligationem possibilem sine consensu ejus, cui eam imponere vult. Unde sicut potuit illo præcepto obligare omnes homines præsentes et futuros, non postulando ab eis consensum, sed exigendo, ita etiam potuit totam naturam in Adamo obligare, non expectando consensum, seu voluntariam acceptationem, etiam per voluntatem Adæ, sed exigendo, seu absolute, et efficaciter obligationem imponendo. Neque hoc Salmeron negare ausus est: respondet enim, *Non quid possit Deus sed quid egerit videndum est, qui solitus est per pacta seipsum nobis demittere*, et adducit exempla de pacto initio cum Noe de non amplius mittendo diluvio, et cum Abraham de circumcisione, et de danda terra promissionis, etc.

25. *Pacta et obligationes inter Deum et homines enucleantur.* — Verumtamen quæ dicuntur pacta Dei, considerari possunt, vel ut Deum ipsum obligant, vel ut obligationem homini imponunt; et ex utraque parte potest esse vel absoluta, vel conditionata obligatio. Quando ergo est conditionata, Deus aliquo modo se accommodat, et expectat hominis consensum, vel voluntariam opinionem, non vero quando obligatio est absoluta, ut fuit in illo præcepto. Declaro singula exemplis a Salmerone adductis. Nam pactum illud de non iterando diluvio Genes. 9, absolutum fuit per simplicem Dei promissionem, et ideo non fuit necessarius hominum consensus, ut DEUS verbo suo aliquo modo obligaretur, ut ex contextu, et ex omnium sententia constat. At vero pactum promissionis terræ sanctæ potuit esse conditionatum, sicut illud, quo Deus solet promittere pœnitentibus remissionem, et bene merentibus præmium, conditionatum est, et conditio pendet ex libero hominis consensu, et ideo ex hac parte, ut DEUS absolute obligetur ad faciendum quod sic promittit, voluntatem expectat. Quamvis etiam in hoc ipso genere pacisci prima constitutio ipsius pacti, et conditionata obligatio omnino ex sola DEI voluntate provenit, nullo expectato hominis consensu. Quoad hæc ergo, et similia pacta

non habet locum dicta responsio, neque exempla illorum ad rem præsentem faciunt, quia pactum obligans Adam non fuit conditionatum, sed absolutum, ut patebit.

26. *De pacto cum Abraham de circumcisione.* — At vero pactum Dei cum Abraham de circumcisione directe obligavit Abraham, et posteritatem ejus, induxitque absolutam obligationem, nullo expectato consensu Abrahæ, vel posteriorum. Quia absolutis verbis sine ulla conditione impositum est, scilicet, *Tu Abraham custodies pactum meum, et semen tuum post te, et iterum: Hoc est pactum meum, quod obserabis, etc.*, et saepius usque ad illud, *Masculus, cuius præputii caro*, etc. Illud vero pactum respectu hominum fuit absoluta lex circumcisionis obligans Abraham, et filios ejus, nullo eorum consensu expectato. Et ita multi Patres exponunt verba illa Gen. 17. *Quia pactum meum irritum fecit de solo præcepto circumcisionis, quos late retuli in 3, tom., 3. p., disp. 5, sect. 1.* Quocirca illud exemplum potius contrarium in præsenti probat, nimisrum pactum a Deo initum cum Adamo non postulasse illius consensum, quia fuit absolutum præceptum, tali voluntate Dei, et modo positum, ut Adamum, et in ipso omnes posteros obligaret, non expectato ejus consensu. Quin potius vix invenietur proprium pactum Dei obligans hominem, quod ad talem obligationem inducendam hominis consensum requirat. Posset tamen cogitari, si Deus aliquid offerret homini sub tali conditione, ut si illud acceptaret, ad aliquid obligatus maneret, nam tunc obligatio hominis ex priori ejus acceptatione penderet, sed hujusmodi pacti divini nullum pro nunc exemplum occurrit. Neque potest ullo modo ad pactum cum Adamo accommodari. Quia licet Deus illum præveniret, dando illi justitiam pro ipso, et transfundendam in posteris, tamen respectu illius donatio justitiae quoad primam infusionem absoluta fuit, quoad conservationem vero, et transfusionem inclusit conditionem servandi mandatum: nihilominus tamen obligatio mandati absolute fuit homini imposta, non expectato ejus consensu; et ideo non solum spectando quid Deus facere possit, sed etiam quid facere soleat, quidve in hoc negotio egerit, tale fuit illud pactum cum Adamo, ut ad illius obligationem consensu Adæ opus non fuerit.

27. *Objectio contra proxime tradita.* — *Responsio.* — An noverit Adam se accepisse præceptum etiam ut caput totius posteritatis, et talis notitia ad id fuerit necessaria. — Dices ergo

non cognovit Adam virtutem pacti in præcepto divino inclusi, quia talis cognitio non erat illi necessaria, nisi ut suum consensum præstare posset; si ergo consensus ejus non postulabatur, non est cur talis præcepti conditio illi revelaretur. Consequens autem non videtur admittendum, quia alias peccatum Adæ non fuisset gravius ex ea circumstantia, quod per illud totum genus humanum corruit, cuius oppositum communiter sentiunt theologi tractando de peccato originali, et necessitatem Incarnationis Christi ad illius remedium explicando. Respondeo imprimis, negando sequelam, quia in rigore formalis non est, nec ratione materiae necessaria. Nam cognitio prior est, quam voluntarius consensus, et ideo ex negatione posterioris non recte infertur prioris negatio; et deinde ratio adæquata, propter quam potuit revelari Adæ circumstantia illius præcepti, non recte sumitur ex solo voluntario consensu, nam ob alias causas potuit esse convenientissima, ut jam dicam. Deinde in propositione illata aliqua distinctio necessaria est. Nam inqui potest, an illud consequens verum sit, id est, an cognoverit Adam se accepisse illud præceptum pro se, et pro tota posteritate sua in ipso tanquam in capite contenta, et an haec cognitio Adæ fuerit necessaria ad prædictam legem cum illo particulari modo obligandi simul totam posteritatem in ipso, ut explicuimus. Videri enim potest necessaria, quia præceptum non obligat, nisi intimetur, et cognoscatur, nec violatio ejus ad culpam imputatur, si omnino ignoretur: ergo non potuit obligari tota natura illo præcepto in Adamo, neque violatio ejus omnibus posteris imputari, nisi saltem in Adamo cognitio præcepti sub illa ratione præcederet. Unde, cum Paulus doceat peccatum illud omnibus posteris imputari, concludi videtur cognitionem illam in Adamo præcessisse.

28. *Primum auctoris pronuntiatum.* — *Ad argumentum in numero præcedenti.* — Verumtamen in hoc puncto duo verisimiliora videntur. Unum est, ad prædictam obligationem totius naturæ in Adamo, et ut transgressio Adæ toti naturæ imputetur, non fuisse simpli citer, et in rigore necessarium, ut Adam cognosceret suam dignitatem capituli (ut sic dicam) neque ut sciret, Deum statuisse, ut omnium posterorum gratia, et justitia ex ipsis arbitrio ac voluntate penderet. Ita sentit Vasquez, dicta disp. 133, c. 1, et mihi semper placuit. Probatur, quia ut filii Adæ nascerentur in gratia, et justitia ipso Adamo non pecante, decretum efficax divinæ voluntatis id statuentis sufficiebat, etiamsi Adam talis decreti notitiam non haberet, ut videtur per se notum. Ergo etiam e contrario, ut Adam peccando, non solum sibi, sed etiam posteris justitiam et gratiam amitteret, sufficere poterat idem decretum Dei ita statuentis, etiamsi Adæ fuisset ignotum. Nam oppositorum eadem est ratio. Sed tunc posteri etiam peccarent in voluntate parentis, et propter illam fierent Deo invisi et inimici, per privationem gratiæ et justitiæ; ergo comprehendenter sub præcepto in primo parente, etiamsi de hoc comprehensionis modo parens ipse fuisset ignarus. Et confirmatur: nam ad hujusmodi comprehensionem non est necessarium, quod fuerit voluntaria ipsi parenti, nam prius facta est per voluntatem divinam, quam potuerit Adam illam velle: imo etiam si revelanda esset, ante revelationem præcederet: et ut jam facta revelaretur: ergo talis revelatio ad illum effectum, et quasi pactum necessaria non fuit. Unde solvitur facile ratio dubitandi in contrarium posita. Consequenter tamen concedendum est, quia si Adam non haberet illam scientiam, non aggravaretur ejus culpa ex damno filiorum, quia documentum non prævisum non anget peccatum, quia non est voluntarium: in illo autem casu ruina filiorum non fuisset ipsi Adam voluntaria propter eamdem ignorantiam. Quomodo autem tunc ruina filiorum ab eis contracta veram rationem culpæ haberet illis, in materia de peccato originali tractandum est.

29. *Secundum pronuntiatum.* — Nunc vero addo secundo, probabilius videri, habuisse Adamum notitiam et revelationem illius pacti, seu decreti divini, non propter consensus ab ipso Adamo exigendum, nec quia talis revelatione ad prædictum modum obligationis esset necessaria, sed propter alias causas. Una est, ut Adam magnitudinem beneficij a Deo sibi collati agnoscere, et estimare posset, nam beneficium de se perpetuum, et pro tota posteritate collatum multo majus est, quam beneficium personale tantum, etiamsi sub aliqua honesta, et prudenti conditione conferatur. Secundo etiam oportuit eamdem conditionem, sub qua beneficium fiebat, illi innotescere, ut ipse parentis ad custodiendum depositum vigilantior, et cautor redderetur. Tertio fuit etiam hoc valde conveniens, ut ipse Adam in propria persona, et voluntate gravius obligaretur ad illud præceptum servandum, et ut transgressio præcepti, si fieret magis esset voluntaria, minus que excusabilis. Propter quæ opinor verba illa Dei, *In quacunque die peccaveris, morte mo-*

rieris, in eo sensu intellecta fuisse ab Adamo, immortalitatem fuisse amissuros, et consequenter etiam gratiam et innocentiam, quæ in quo a Deo sunt dicta, ac proinde intellexisse Adamum, si peccaret, omnes posteros suos, illius status fundamentum erat.

FINIS LIBRI TERTII DE HOMINIS CREATIONE.

INDEX CAPITUM LIBRI QUARTI

DE AMISSIONE STATUS INNOCENTIÆ.

- CAP. I. *De tentatione serpentis, quæ E-
vam ad peccandum induxit.*
CAP. II. *Quod fuerit initium peccandi
Evæ, et quem progressum in multipli-
candis peccatis habuerit.*
CAP. III. *Utrum principium peccandi in
Adamo fuerit superbia.*
CAP. IV. *Utrum Adam etiam per infi-
delitatem peccaverit, vel quæ peccata
post superbiam commiserit.*
CAP. V. *Uter gravius peccaverit, Adam,
an Eva.*

- CAP. VI. *An peccatum primorum homi-
num fuerit omnibus gravius.*
CAP. VII. *An convenienter primi homi-
nes fuerint a Deo puniti propter suum
peccatum.*
CAP. VIII. *Quando fuerit Adam e para-
diso ejectus, quanto tempore in illo
permanserit.*
CAP. IX. *An primi parentes sui peccati
veniam consequi potuerint, vel etiam
consecuti fuerint, et æternam salu-
tem.*

LIBER QUARTUS

DE AMISSIONE STATUS
INNOCENTIÆ.

Cum experimento satis nobis sit notum carere homines illo felici statu, quem superiori libro descripsimus : et aliquando habuisse, secundum fidei doctrinam ostendimus. Ideo necessarium est inquirere, et quantum status ille duraverit, et quomodo amissus fuerit explicare. Supponimus autem statum illum non potuisse, nisi per peccatum amitti : quia dona Dei sunt sine poenitentia, et beneficium illud tantum sub conditione servandi divinum præceptum datum est, ut Gen. 2 et 3, manifeste colligitur. Declarabimus ergo quale fuerit peccatum illud, et quando, et quomodo commissum fuerit : et in fine aliquid de illius remissione attingemus.

CAPUT I.

DE TENTATIONE SERPENTIS, QUÆ EVAM AD PEG-
CANDUM INDUXIT.

1. *Puncta quatuor in hoc capite.*—Explicato precepto, quia homo non a se tantum motus, sed ab alio impulsus ad peccandum inductus est, ideo priusquam de peccato ipso dicamus, modum, et viam per quam homo ad tantum malum pervenit, explicare necesse est. Incepit autem tentatio ab Eva per serpentem, sicut Scriptura his verbis Gen 3. *Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fece-
rat dominus Deus, quæ dixit ad mulierem: cur
præcepit vobis Deus, ut non comederetis de omni
ligno Paradisi: usque ad illud, Nequaquam
moriemini, scit enim Deus, quod in quocunque
die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, et
eritis sicut dii, scientes bonum et malum, etc.* Circa quam historiam primum omnium dicendum est de illo serpente, quis vel qualis fuerit, deinde quomodo potuerit Eva cum illo colloquium miscere, tertio quale fuerit ex utraque parte colloquium illud. Ac denique quem effec-

tum in Eva habuerit, antequam plene consen-
tiendo peccaverit.

2. *Circa primum punctum, error præsertim Cajetani.*—*Arguitur Cajetanus.*—Circa pri-
mum omissio antiquo errore Ophitarum, qui
dixerunt serpentem illum fuisse Christum,
quem ut stultissimum damnant Augustinus,
de hæres. in 47, et 46. Epiphanius, in 47,
Irenæus, libro 1, cap. 34, Tertullianus, de
Præser., cap. 47. Duo ali cavendi sunt, prior
est, serpentem illum non fuisse corpus aliquod
materiale et visibile, et locutionem ejus simili-
liter sensibilem non fuisse, quæ auditu corporis
percipi posset, sed omnia illa, quæ de ten-
tatione serpentis dicuntur, esse per metapho-
ram intelligenda. Ita sentit Augustinus, lib. 2,
de Genes. contr. Manicheos, cap. 44. Mutavit
vero postea sententiam, ut videbimus. Origenes
etiam per metaphoram illa omnia expos-
uit, quam sententiam refert etiam Ambrosius
libro de Paradiso, capite secundo. Novissime
vero Cajetanus, Gen. 3, dicens, nomine ser-
pentis significari ipsum dæmonem secundum
se, et sine corpore assumpto, et per suggestio-
nem tantum internam Eve locutum fuisse.
Probat, quia in Scriptura diabolus ipse sine
corpore assumpto Draco, et serpens appellatur
Apocalyp. 12, Isaiae 27. Secundo, quia de illo
serpente dicitur fuisse callidiorum cunctis ani-
mantibus terræ : quod verum non esset, si de
serpente visibili diceretur : ergo de dæmons
id dictum est. Tertio, quia animal brutum non
poterat nisi miraculose loqui, et tamen Moyses
simpliciter narrando historiam, locutionem il-
lam sine ullo miraculo factam fuisse indicat :
ergo non fuit locutio exterior, sed suggestio
interior, quæ ab Angelo naturaliter fieri pot-
est. Quarto, si Eva, viso serpente, eum lo-
quentem audivisset, valde admiraretur, et
horruisset, ac fugisset, sicut Moyses serpentem
horruit Exod. 4. Nihil autem hujusmodi de